МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ГО “ВСЕУКРАЇНСЬКА АСАМБЛЕЯ ДОКТОРІВ НАУК
З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”
МІЖНАРОДНА КАДРОВА АКАДЕМІЯ
UNIVERSIDAD CENTRAL DEL ECUADOR
UNIVERSIDAD TECNOLOGICA ISRAEL (REPÚBLICA DE ECUADOR)
“ANANIA SHIRAKATSI” UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATION (ARMENIA)

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 8

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 30-річчю МАУП

“Актуальні проблеми модернізації
недержавного сектору освіти в Україні
у контексті світових тенденцій і національної практики”

м. Київ, МАУП, 11 квітня 2019 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2019

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 3 від 27.03.19)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 8: Матеріали Міжнар. наук. конф. "Актуальні проблеми модернізації недержавного сектору освіти в Україні у контексті світових тенденцій і націо нальної практики", 11 квітня 2019 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2019. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2019
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2019

Костюк Т. О.
Інституційні механізми впровадження інтернаціоналізації вищої освіти в українських ЗВО різних форм власності *167*

Sobol T. V.
Interaction of systems: civil society — state — non-state university in terms of freedom and responsibility *170*

Циганюк Ю. В.
Нормативно-правове регулювання принципів функціонування недержавного сектору освіти *173*

Celi S. F., Remache A. P.
Tutorías académicas para la mejora del desempeño en instituciones de educación superior *175*

Lopez M.
Education in private universities that teach masters related to public activities in ecuador for the benefit of civil society *178*

Mayorga T. C., Yarad P. V.
Experiencia de estudiantes ecuatorianos en programas de posgrados en educación superior ucraniana *181*

Shestopalova I. O.
Peculiar features of teaching a professional foreign language in a private institution of higher education *185*

Абдулов Р. М.
Неформальное бизнес-образование как фактор повышения мобильности негосударственных вузов *187*

Бондаренко Н. О.
Політико-правові та організаційно-управлінські засади функціонування недержавної освіти в Україні *189*

Матюхін В. О., Кобзєва О. В., Шульжик Ю. О.
Гнучкі компетенції SOFT SKILLS — інструмент модернізації сектору недержавної освіти *193*

Каракасіді О. Ф., Золотарьова О. А.
Проблемні питання правового статусу недержавного вищого закладу освіти *197*

Коломієць І. С.
Окремі питання модернізації вищої освіти України у контексті Болонського процесу *200*

Беспала А. П.
Основні засади і принципи діяльності університетів третього віку *202*

Панасюк О. П., Волошина С. М.
Недержавна вища освіта в Україні та Польщі: порівняльний аналіз *204*

Горбач Л. М., Борбелюк І. В.
Правовий статус недержавних ЗВО в контексті реформування вищої освіти в Україні *208*

Мороз І. В.
Вивчення актуальних інститутів права в недержавних закладах вищої освіти як гарантія розбудови держави та формування громадянського суспільства *211*

О. П. ПАНАСЮК
канд. іст. наук, ст. викл. каф. загальнонаук., соц. та поведін. дисциплін, Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського МАУП

С. М. ВОЛОШИНА
ст. викл. каф. економіки та менеджм., Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського МАУП

НЕДЕРЖАВНА ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Сьогодні Україна знаходиться на шляху до європейського майбутнього та переживає період реформ. Відповідно зміни торкнулись усіх сфер суспільно-політичного, соціально-економічного та культурно-освітнього життя. Однією із пріоритетних завдань української влади стала освітня реформа. Відтак, інтеграція України в європейський освітній простір зумовлює потребу вивчення зарубіжного досвіду і впровадження його у вітчизняну систему освіти. Це питання є особливо актуальним, адже в системі вищої освіти України відбуваються трансформаційні процеси. В цьому плані корисним, на нашу думку, може стати досвід сусідньої нам Польщі, оскільки в її системі вищої освіти впродовж останніх десятиріч відбуваються значні інституційні зміни, котрі варті уваги і можуть бути використанні в освітньому просторі України.

Серед закладів вищої освіти України найбільшу кількість складають державні установи, які займають домінуюче становище на ринку освітніх послуг. Натомість приватні вузи займають другорядне значення та часто бувають недооцінені, як з боку держави, так і суспільства. Натомість у Польщі ситуація з закладами вищої освіти недержавної форми суттєво відрізняється. Тому необхідним видається здійснити порівняльний аналіз недержавної вищої освіти України та Польщі, ґрунтовно вивчити досвід використання освітніх індикаторів у міжнародних порівняннях освітніх систем, та скористатися його позитивними аспектами для розвитку освітньої статистики в Україні.

Сьогодні освіта є головним фактором у міжнародній конкуренції. Польща пропонує великі можливості для навчання та проведення досліджень. Польські ЗВО мають гарну репутацію, а також забезпечені сучасним обладнанням, пропонують студентам оптимальні умови для успішного навчання.

Правовий статус ЗВО регулюється в більшості держав за допомогою спеціального Закону "Про вищу освіту", який, між іншим, передбачає два типи власності — державна та недержавна (приватна).

В освітньому просторі вищої освіти України та Польщі недержавні заклади вищої освіти з'явилися на початку 1990-х років. Вже у 2015–2016 навчальному році в Україні функціонувало 134 (з усіх 659) ліцензованих закладів вищої освіти приватної форми власності (ЗВО ПФВ), що складало 20,3 %. У Польщі на даний момент існує 457 ЗВО, з них 28,7 % — це державні, а 71,3 % — приватної форми власності [4, 16]. Як бачимо, в Республіці Польща ситуація має зворотній характер.

Варто відзначити, що характерною особливістю ЗВО ПФВ Польщі та України є те, що заклади чи їх філії відкривались в невеликих містах, де не існували вищі навчальні заклади. Тобто, освітній ринок існував в умовах конкурентного середовища,

в якому велась жорстка боротьба за клієнта — учасника освітнього процесу. Як бачимо, система вищої освіти динамічно розвивається, більшість закладів вищої освіти в Україні є державними, а в Польщі — приватними. Частка приватних закладів сильно зросла за останні десять років і часто не мають відповідної інфраструктури. Часто польські студенти використовують ресурси державних вузів без формальної угоди або фінансової компенсації. Витрати на цій непрямій державній підтримці студентів недержавних установ є тягарем для державних університетів.

До спільних напрямів діяльності вищих закладів Україні та Польщі можна віднести приєднання до Болонської системи навчання та кредитно-модульної системи. Як і в Україні, так і у Республіці Польща вища освіта здійснюється відповідно до вимог Болонської системи, при цьому форма власності ролі не відіграє.

Слід зазначити, що за таким загальновизнаним у світі показником, як співвідношення кількості студентів до кількості викладачів, система освіти в Україні нині одна з найменш ефективних у світі. До прикладу, у вищих закладах освіти наприклад, у Франції в середньому — 19, у Великобританії — 18,6, у Німеччині — 18, у Нідерландах — 15,8, у Польщі — 16–17, у Болгарії — 14, у США близько 15. При цьому, цей показник в Україні має негативну тенденцію в динаміці. У недержавному секторі ця проблема вирішується, в основному, за рахунок докторів наук та професорів державних ВНЗ, які працюють за сумісництвом [7, 162].

Загальною тенденцією показнику сучасного рівня розвитку систем освіти у країнах світу виступає ускладнення механізму фінансування, зближення, набуття спільних рис між державним і приватним секторами, все більшим стає розширення різних джерел фінансування на кожному рівні освіти. Ускладнення механізму фінансування відбувається не тільки внаслідок послідовної диверсифікації джерел, а й у напрямі розгалуження процесів виділення фінансових коштів, розпорядження ними та використання [7, 163].

У Польщі система фінансування вищої освіти є більш гнучкою, базується на засадах використання різних фінансових джерел та забезпечення достатньої фінансової автономії як приватних, так і державних вищих навчальних закладів. В Польщі існують соціальні стипендії та мотиваційні стипендії для успішних й талановитих студентів. Крім того, є певна фінансова підтримка вищих навчальних закладів, як державних, так і недержавних, з боку місцевих бюджетів та інших публічних фондів.

Щодо України, то в 2014 р. набрав чинності Закон "Про вищу освіту" [5], яким передбачено однаковий доступ до державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою для вишів державної, комунальної та недержавної форм власності. Законом виразно встановлено, що абітурієнти самі повинні обрати ті виші, у яких вони хотіли б здобути вищу освіту за державні кошти. Рівність прав вишів додатково підтверджується ст. 32 цього закону [2, с. 23]. Однак в сучасних реаліях ці законодавчі норми залишились лише деклараціями. Як і раніше, недержавним ЗВО не дозволено брати участь у конкурсі при розподілі державного замовлення у сфері вищої освіти. При цьому, згідно закону, платне навчання можливе також в державних закладах. Таким чином, державні ЗВО України знаходяться в дещо кращому становищі. Загалом, і в Республіці Польща, і в Україні щорічно зростає відсоток студентів, які навчаються на платній основі, але в Республіці Польща податкове законодавство сприяє розвитку приватних вищих навчальних закладів та прийому студентів на платну форму навчання [1].

Позитивним моментом у діяльності недержавних вищих навчальних закладів є їх більша мобільність у порівнянні з державними вузами при вирішенні проблем, що виникають у сучасному українському суспільстві під впливом соціально-економіч-

ного поступу нашої держави. Мобільність недержавних вузів, в першу чергу, проявляється у використанні інноваційних технологій у навчанні. Будь-який навчальний заклад, який перебуває на стадії формування, а цей період за оцінками американських менеджерів триває 6–7 років, має обов'язково думати не лише про здобуття його студентами певного рівня освіти, а й про засоби та методи набуття знань, що відповідають їх кваліфікації [3, с. 68].

Тепер щодо негативних моментів. Насамперед потрібно відзначити, що в польському та українському суспільстві часто побутує дума про низькоякісне навчання у недержавних закладах освіти. Однак, на нашу думку, не форма власності відіграє ключову роль у наданні якісної освіти, а професорсько-викладацький склад, відповідно відповідальність за це лежить на власнику ЗВО. Подібною є ситуація з матеріально-технічною базою закладів вищої освіти.

За часи незалежності в Україні та Польщі вже встигли розвинутися справді хороші приватні навчальні заклади. Найбільш відомі — Краківська академія ім. Фрича Моджевського, Академія Козьмінського та Collegium Civitas у Варшаві, Вища школа бізнесу у Домброві Гурничій, Вища школа управління і банківської справи в Кракові та Морська школа в Гдині. До списку кращих приватних вузів України, за даними сайту osvita.ua, увійшли: Університет імені Альфреда Нобеля, Львівський торговельно-економічний університет, Київський міжнародний університет, Український Католицький Університет, Академія адвокатури України та ін. [6].

Другим стереотипом є думка, що завдяки приватним ЗВО у Польщі та Україні є перенасичення осіб з вищою освітою. Особливо це стосується економічних та гуманітарних спеціальностей. З цією тезою не можемо цілковито погодитись, адже в державних закладах вищої освіти також є високий ліцензійний обсяг підготовки фахівців, в тому числі на контрактній основі.

Таким чином, провівши порівняльний аналіз діяльності недержавних вищих навчальних закладів Республіки Польща та України можна ствердити, що основною спільною рисою діяльності є врахування сучасних вимог суспільства до підготовки спеціалістів та інтеграція в світовий освітній простір. Водночас проблеми лишаються у фінансуванні та підтримці з боку держави. Якщо в польські недержавні заклади вищої освіти можуть мати, хоча й не велику, фінансову підтримку з бюджету, то українському освітньому просторі маємо певну колізію. З одного боку держава гарантує рівність прав вишів, з іншого — не допускає до розподілу державного замовлення.

Отже, чинна державна політика щодо недержавних ЗВО потребує перегляду: доцільним видається унормування нормативної бази, що дозволила б розміщення державних замовлень не тільки у державних та муніципальних навчальних закладах; стимулювання розвитку науково-дослідницьких програм у недержавних ЗВО.

Джерела

1. Біницька К. М. Спільне та відмінне у діяльності сучасних вищих педагогічних навчальних закладів Республіки Польща та України / К. М. Біницька. // Науковий вісник Донбасу. — 2012. — № 4. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_4_21
2. Буяшенко В. Недержавні вищі навчальні заклади і державна політика освіти в Україні / В. Буяшенко // Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. — 2017. — № 4. — С. 22–35.
3. Дем'янюк О. Недержавні навчальні заклади як чинник конкуренції на ринку освітніх послуг / О. Дем'янюк // Социально-экономические реформы в контексте европейского выбора Украины. Третья Межд. период. науч.-практ. конф. Сб доклад. — Днепропетровск, 2006. — С. 67–70.

4. Загородній А. Європейська система забезпечення якості вищої освіти // Вища школа. — 2006. — № 4. — С. 15–22.
5. Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII. “Про вищу освіту”: [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 . — Дата перегляду: 10.03.2019
6. Лучшие частные учебные заведения Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ru.osvita.ua/vnz/rating/25714/. — Назва з екрана. — Дата публікації: 09.07.2018. — Дата перегляду: 10.03.2019.
7. Настич Т. П. Сучасні тенденції вищої освіти в Німеччині, Польщі та Україні (порівняльний аналіз) / Т. П. Настич // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. — 2015. — Вип. 2(3). — С. 156–165.